

Rauma

Lappi keskusta-alue

Osayleiskaava-alueen arkeologinen inventointi 2014

Tiina Vasko 2014
Satakunnan Museo

Vipuvoimaa
EU:lta
2007-2013

Euroopan unioni
Euroopan aluekehitysrahasto

*Orautunon
gotinat*
kaupunkimme Rauma

SISALLYSLUETTELO

Arkisto ja rekisteritiedot

Yleiskartat 2 kpl

Tiivistelmä

1. Johdanto.....	8
2. Alueen historia ja tutkimushistoria.....	8
3. Inventointi.....	10
4. Yhteenveto.....	14
5. Tunnetut kiinteät muinaisjäännökset.....	15
1. Lapinkylä (m)	
2. Lapinkylä 1 (m)	
3. Lapinkylä 2 (m)	
4. Lapinkylä 3 (m)	
5. Linnavuori	
6. Muuntajanpönkkä	
7. Vainriihenpönkkä	
6. Uudet kiinteät muinaisjäännökset.....	30
8. Pappilanoja	

Lähteet

LIITTEET

Yleiskartta suunnittelualueen kiinteistä muinaisjäännöksistä
Kuvaluettelo

Kannen kuva: Rauma Muuntajanpönkkä. Kuva: T. Vasko

ARKISTO- JA REKISTERITIEDOT

Kaupunki: Rauma

Tutkimuksen laatu: perusinventointi

Inventoinnin syy: kaavoitus

Peruskartat: 1134 01

Tutkimuslaitos: Satakunnan Museo

Tutkija: FM Tiina Vasko

Kenttätyö: 24.4. ja 8.5.2014

Rahoittaja: Rauman kaupunki

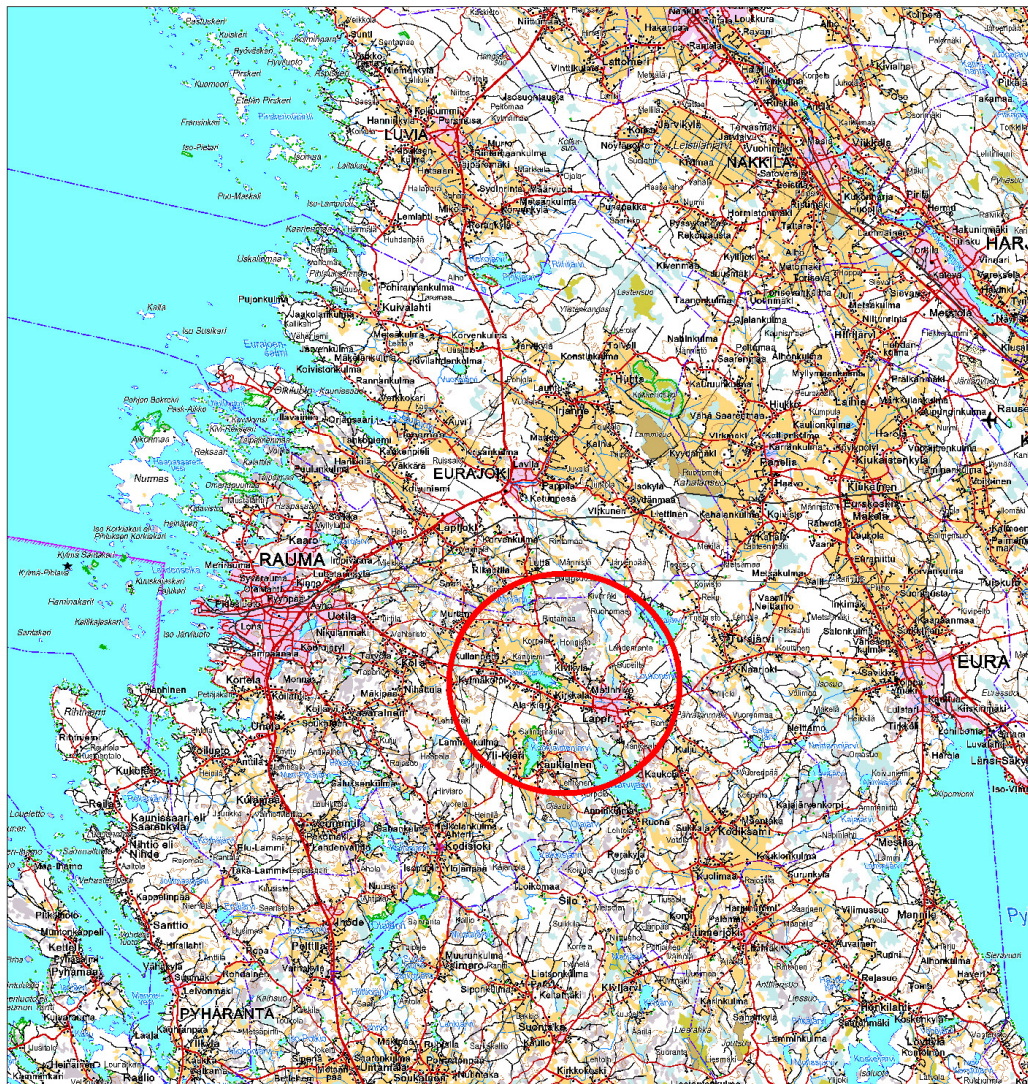
Digitaalikuvat: 1-20

Sivumäärä: 34 + 2 liitesivua

Alkuperäisen raportin säilytyspaikka: Satakunnan Museon arkisto

Rauma
Lappi keskusta-alue
Osayleiskaava-alueen arkeologinen inventointi 2014
T. Vasko
MK 1:300 000

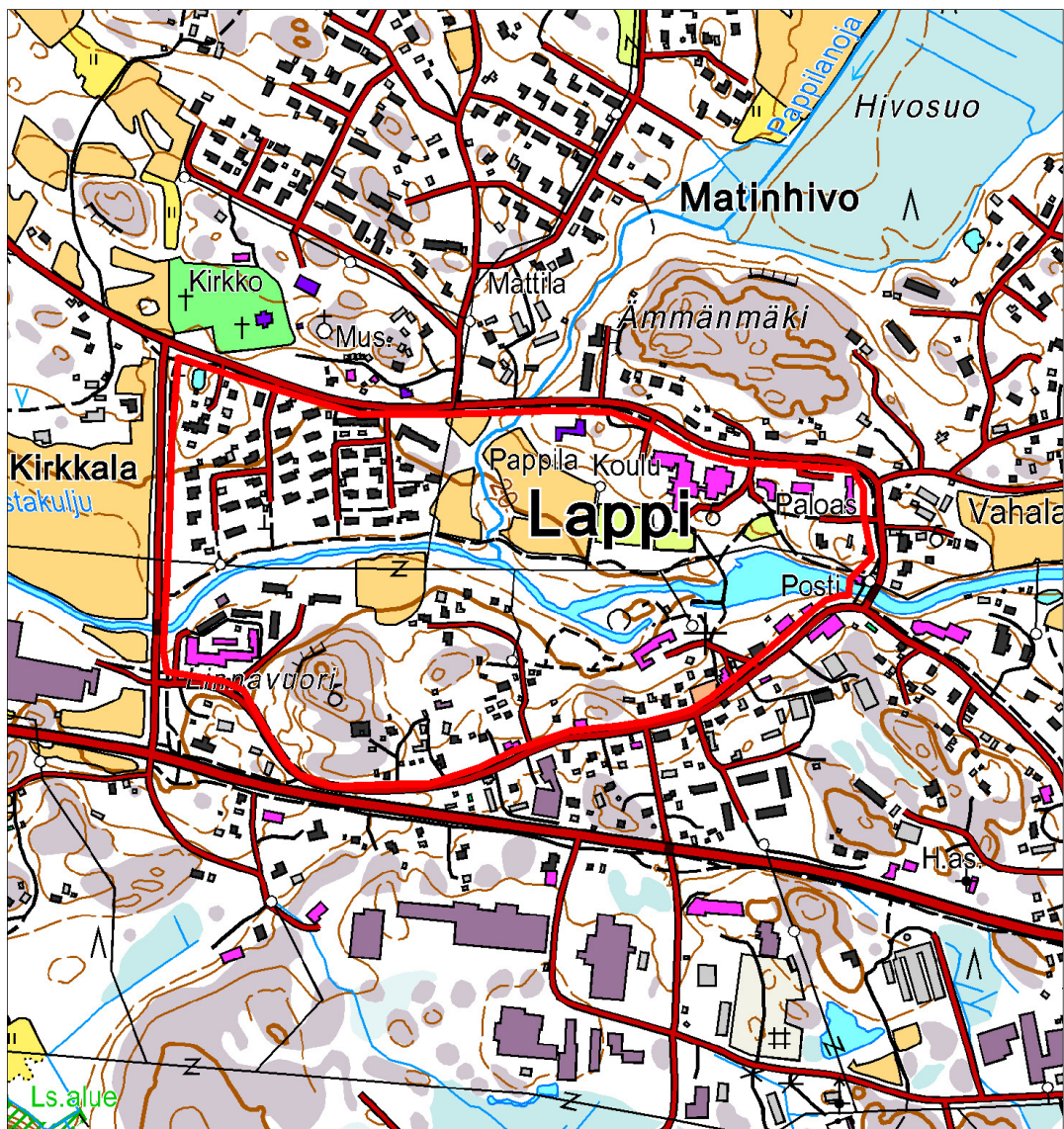
Alueen sijainti

0 15 km

Rauma
Lappi keskusta-alue
Osayleiskaava-alueen arkeologinen inventointi 2014
T. Vasko
MK 1:8000

Suunnittelualue

TIIVISTELMÄ

Rauma

Lappi keskusta-alue. Osayleiskaava-alueen arkeologinen inventointi 2014

PK 1134 01

Satakunnan Museo

Inventoija: FM Tiina Vasko

Satakunnan Museo inventoi 24.4. ja 8.5.2014 Raumalla esihistoriallisen ja historiallisen ajan kiinteitä muinaisjäännöksiä Lapin keskustan alueella. Inventointi liittyi osayleiskaavan laadintaan. Työn suoritti FM Tiina Vasko. Inventoinnin valvojana oli Satakunnan Museon amanuenssi Leena Koivisto. Rahoittajana oli muinaismuistolain 15 § mukaisesti Rauman kaupunki.

Inventoinnin tuloksena alueelta tunnetaan yksi uusi kiinteä muinaisjäännös, Pappilanojan myllypato. Lähes kaikki alueelta aiemmin tunnetut kiinteät muinaisjäännökset tarkastettiin ja joitakin arvioitiin uudelleen. Tällöin myös osa Lapinkylän kylätontista katsottiin kiinteäksi muinaisjäännökseksi.

Löydöt: -

Kenttätyöaika: 24.4. ja 8.5.2014

Tutkimuskustannukset: Rauman kaupunki

Tutkimusraportti: Tiina Vasko 30.7.2014 Satakunnan Museon arkisto ja kopio Museoviraston arkistossa.

1. Johdanto

Satakunnan Museo inventoi 24.4. ja 8.5.2014 Raumalla esihistoriallisen ja historiallisen ajan kiinteitä muinaisjäännöksiä Lapin keskustan alueella. Inventointi liittyi osayleiskaavan laadintaan. Työn suoritti FM Tiina Vasko. Inventoinnin valvojana oli Satakunnan Museon amanuenssi Leena Koivisto. Rahoittajana oli muinaismuistolain 15 § mukaisesti Rauman kaupunki.

Historiallisen ajan kohteiden inventoinnissa pyrittiin erityisesti tarkastelemaan Lapinkylän keskiaikaista perua olevaa kyläpaikkaa. Kylätontti on edelleen asuttu. Kirkonkylän alueella on kolme maakunnallisesti merkittävää arvoaluetta: Kirkonkylän miljö, Lapin kirkko ja ympäristö sekä Lapinjoen kulttuurimaisema. Nyt inventoitu alue sisältää osan kirkonkylän miljööstä. Tunnetut esihistoriallisen ajan kohteet ovat inventoidulla alueella linnavuori sekä Vainriihenpöngkä ja Muuntajanpöngkä, jotka ovat hautapaikkoja pronssi- ja rautakaudelta. Historiallisen ajan kohteet liittyvät Lapinkylän asutushistoriaan.

Tunnettujen kiinteiden muinaisjäänösten tiedot kerättiin Museoviraston muinaisjäänösrekisteristä ja aiemmista inventointikertomuksista. Kylätontin selvityksen perustana käytettiin isojakokarttoja. Työssä käytettiin myös Kansallisarkiston digitaaliarkiston historiallisia karttoja ja asiakirjoja. Alueen historian tarkastelussa lähteenä oli Rauman seudun historia I-II (Pentti Papunen 1959, 1972) ja Satakunnan historia (keskiaika; Seppo Suvanto 1973). Tiivistettyä perustietoa alueesta lainattiin kulttuuriympäristöselvityksestä (Olli Joukio 2012).

2. Alueen historia ja tutkimushistoria

Vanhan Lapin kunnan alueelta tunnetaan muutamia **kivikautisia** asuinpaikkoja Vahalasta Lapinkylän keskustan alueelta, Kaukolan sorakuopan alueelta, Neittamon järven rantapelloilta, Myllymaalta ja Lukkariston hiekkakuopilta (Lukkaristo I ja II), jotka molemmat sijaitsevat Kuljun ja Neittamon välisen tien varrella. Asuinpaikat sijaitsevat nykyisin pelloilla tai hiekkakuopilla. Hiekkatai soranottokuoppien kohdalla olevat asuinpaikat ovat ainakin osittain tuhoutuneet. Myös nykyisten peltojen kohdalla sijainneista asuinpaikoista ei ole mitään maanpäällisiä rakenteita näkyvissä. Kivikaudelta peräisin olevia irtolöytöjä on enemmän. Kivikirveitä on löydetty mm. Utulasta, Kaukolasta, Pappilan mailta, Lukkaristosta, Vuorenpäästä, Lainelasta, Päivärinnasta ja Lahdenrannasta. Vahalan kestiekvarin kohdalta on löydetty tasatalta ja Kaukolasta kaksi kiviriipusta.

Pronssikausi on huomattavasti paremmin tunnettu ajanjakso ja kunnan alueelta tunnetaankin röykkiöitä noin 160 kappaletta, joista yksistään Sammallahdenmäellä sijaitsee 36 röykkiötä. Kohde on Unescon maailmanperintökohde. Kunnan alueelta tunnetaan yksi pronssikautinen asuinpaikka Kivikylän Huilun asuinpaikka (Huilu 2). Kivikylän Tahtmaalla on tutkittu varhaismetallikautista työ- ja valmistuspaikkaa.

Rautakaudelle tultaessa röykkiöihin hautaaminen jatkui, kuten Sammallahdenmäen paasiarkulliset röykkiöt osoittavat. Sammallahdenmäen lisäksi rautakauden alkuun ajoitettuja röykkiöitä on lähellä Rauman rajaa Murtamolta Raumalle johtavan tien pohjoispuolella Ristesampaksella ja Murtamosta Kollaalle johtavan tien varrella Mikkilässä (Mikkilä 1 ja Mikkilä 2), Alakierin ja Ylikierin välisellä alueella Isoperkossa, lähellä Eurajoen rajaa Murtamosta Kollaan vievän tien varrella Ollilassa (Ollila 2 ja Ollila 3), Murtamolla Perkolassa ja Vuoristossa. Rautakauden kuluessa asutus siirtyi rannikkoalueelta sisämaahan. Keskuksiksi nousivat Eura, Laitila ja Kokemäenjoen laakso.

Kuva 1. Rauma Sammallahdenmäki. Kirkonlaattia. Röykkiöalue kuuluu Unescon maailmanperintökohteisiin.
Kuva T. Vasko.

Rauman seudulle syntyi **keskiajalla** nk. Lapin hallintopitäjä, johon kuuluivat nykyiset Rauma, Lappi ja Hinnerjoki. Ensimmäisen kerran Lapin hallintopitäjä mainitaan 1460-luvun Turun linnapäällikön tileissä. Hallintopitäjän kylät kuuluivat joko suomalaisen tai ruotsalaisen oikeuden kyliin. Tällä oikeudella tarkoitettiin sitä tapaa millä nk. papin ruokalisäveroa maksettiin. Uudisasutusseuduilla suomalaisen oikeuden kylät maksoivat veron rukiina ja myöhemmin syntyneet ruotsalaisen oikeuden piiriin kuuluvat kylät voina. Suomalaisen oikeuden alue ulottui yhtenäisenä Laitilasta rannikkoa pitkin Lapinjoen suulle. Lapin alueella suomalaisen oikeuden kyliä olivat Kodiksami, Lapinkylä, Kivikylä ja Murtamo. Ruotsalaisen oikeuden kyliä Lapissa olivat Hauta, Kullanperä, Alakieri, Ylikieri, Kauklainen, Ruona, Kuolimaa, Sukkala, Mäentaka, Kaukola, Kulju, Skinnarla ja Rohdainen. Ensimmäinen varsinainen seurakunta perustettiin Eurajoelle 1300-luvun ensimmäisinä vuosikymmeninä. Tähän seurakuntaan kuului myös Lapin alue aina 1600-luvulle asti.

Uudella ajalla 1500-luvun lopulla Ulvilaan ja Raumalle perustettiin kuninkaankartanot, jotka toimivat hallinnollisina keskuksina. Kuninkaankartanoiden tehtävänä oli mm. kerätä verot. Tärkeimmät elinkeinot olivat maanviljely ja karjanhoito, mutta myös kalastus oli tuottoisaa. Sen takia Lapinjokeen perustettiin 1550-luvulla kalastamo, joka toimi aina 1600-luvun alkuun asti.

1500-luvulla autiotalot lisääntyivät. Tämä ei kuitenkaan välttämättä tarkoittanut asumatonta tilaa, vaan veronmaksukyvyttömyyttä. 1600-luvun puolessa välissä näihin autiotiloihin alettiin puuttua ja niitä alettiin yhdistää säteritiloiksi ja muihin säteritiloihin. Lapissa mm. Haudan yksinäistilaan liitettiin Kullanperän kylältä Komoisten autiotila, Alakierissä kaksi autiotilaa liitettiin Kudvelan eli Kerttulan taloon, kun siitä tehtiin ratsutila. Antti Antinpoika Kulju sai myös autioksi jääneen autiotalon, joka oli kuulunut von Grettenin leskelle. Skinnarlassa ratsutalollinen Heikki Klementinpoika liitti naapurissa olleen autiotalon tilaansa. Tästä tilasta tehtiin 1600-luvun lopulla luutnantin virkatalo, joka oli osaksi kruunun ja osaksi perintömaata. Vuonna 1639 kirkkoherralle merkittiin yhdeksän autiotaloa Kaukolan, Skinnarlan, Rohdaisten, Lapinkylän, Kivikylän ja Rikantilan kylistä. Lapin kirkkoherran

pappila ja myös kappalaisen virkatalo oli muodostettu autoioiksi jääneistä tiloista. Autoituminen saatiin pysäytettyä vasta 1600-luvun lopulla, kun aloitettiin veronalennukset ja talonpojille alettiin jakaa autiomaita edullisin ehdoin. Lapissa oli 1600-luvun lopulla kolme säterikartanoa, Rohdaisissa, Murtamolla ja Kivikylässä. Näistä ainoastaan Rohdainen oli varsinainen ja hyvin hoidettu kartano, kun taas Murtamon ja Kivikylän kartanot olivat nk. nimellisiä kartanoita.

Ensimmäistä **isojakoa** Lapissa alettiin toimittaa Skinnarlan ja Kuljun kylissä vuonna 1764. Seuraava isojako tehtiin vasta 1782 Haudan kylässä sekä Kodisamissa, Mäentaassa Sukkalassa ja Kuolimaalla, seuraavana vuonna Kullanperässä ja Ylikierissä, vuosina 1786-1787 Murtamossa, Kivikylässä ja Kaukolassa. Kaukolan isojako saatettiin päätökseen vasta vuonna 1886. Alakierissä isojako suoritettiin vuosina 1787-1788 ja Kauklaisissa, Ruonassa ja Rohdaisissa vuonna 1791. Lapinkylässä isojakotyöt aloitettiin vuonna 1786, mutta se valmistui vasta 1809-1812.

Varhaisimmat **inventoinnit ja kaivaukset** Lapin kunnan alueelta ovat vuodelta 1891, jolloin Volter Högman inventoi pääasiassa alueen röykkiöitä. Hän myös kaivoi muutamia röykkiöitä niin Sammallahdenmäellä kuin Lapinkylän keskustan alueella Vainriihenpönkällä. Uudempia ovat vuonna 1987 Kivikylän Talvikylässä kaivettu kivikautisen asuinpaikan liesi Helena Taskisen johdolla. Muita inventointeja ovat vuonna 1960 Martti Linkolan pronssikautisten röykkiöiden ja myös kivikauden irtolöytöjen ja asuinpaikkojen inventointi ja Turun yliopiston vuonna 1985 tekemä röykkiöinventointi TYARKTIKA-tietokantaa varten. Miikka Haimila teki koko kunnan kattavan inventoinnin vuonna 2002. Inventoinnissa keskityttiin pääasiassa pronssikautisiin muinaisjäänneksiin, ja se perustui pääasiassa lappilaisten antamien vihjeiden tarkistamiseen ja mahdollisten pronssikautisten asuinpaikkojen koekuoppittamiseen.

Vuonna 2002 Satakunnan TE-keskus myönsi kahdeksi vuodeksi hankerahaa Sammallahdenmäen ja sen ympäristön tutkimiseen tavoitteena selvittää alueen asutushistoriaa. Rahoitus sai jatkoa ja näin ollen vuosina 2002, 2004 ja 2006 Eeva Raikeen johdolla kaivettiin Sammallahdenmäen röykkiöitä, sen lähistöllä olevaa Kivikylän Huilun asuinpaikkaa sekä työ-/valmistuspaikkaa Kivikylän Tahtmaalla ja Lapinkylässä olevaa Vainriihenpönkän röykkiöaluetta. Museovirasto inventoi kylätontteja vuonna 2007. Vuonna 2013 Museovirasto teki pelastuskaivauksen Kivikylän vanhalla kylätontilla.

3. Inventointi

Kohteita dokumentoitiin valokuvaamalla. Koordinaattitietoja tallennettiin Garmin GPSmap62-paikantimella, tarkkuus oli keskimäärin 3-5 metriä. Raportin kartat on luotu ohjelmalla MapInfo 8.5. Jos aiemmin tunnetun kohteen tietoihin on tullut muutos, se on merkitty merkinnällä (m) sisällysluetteloon ja muutos on selvitetty kohdetiedoissa. Maastotarkastuksen yhteydessä kohteita tarkasteltiin arvioiden niiden maankäyttöä ja säilyneisyyttä. Lähes kaikki alueelta aiemmin tunnetut kiinteät muinaisjäänneokset tarkastettiin ja joitakin arvioitiin uudelleen.

Lapinkylässä sijaitsi keskiajalta saakka kappelikirkko, joka kuului hallinnollisesti Eurajoen kirkkopitäjään. Hallintopitäjän nimi ”Lappi” on ollut käytössä ilmeisesti vuodesta 1413 alkaen. Lapinkylä oli keskeinen jakokunnan kantakylä. Samaan jakokuntaan kuuluivat länsipuolella ainakin Kivikylä sekä kaakkoispuolella Rohdainen, Skinnarla ja Kulju, jotka irtaantuivat jakokunnasta ennen vuotta 1463. Vuoden 1540 maakirjan mukaan Lapinkylässä oli seitsemän taloa ja vuoden 1686 määrä oli pysynyt pappila mukaan lukien samana.

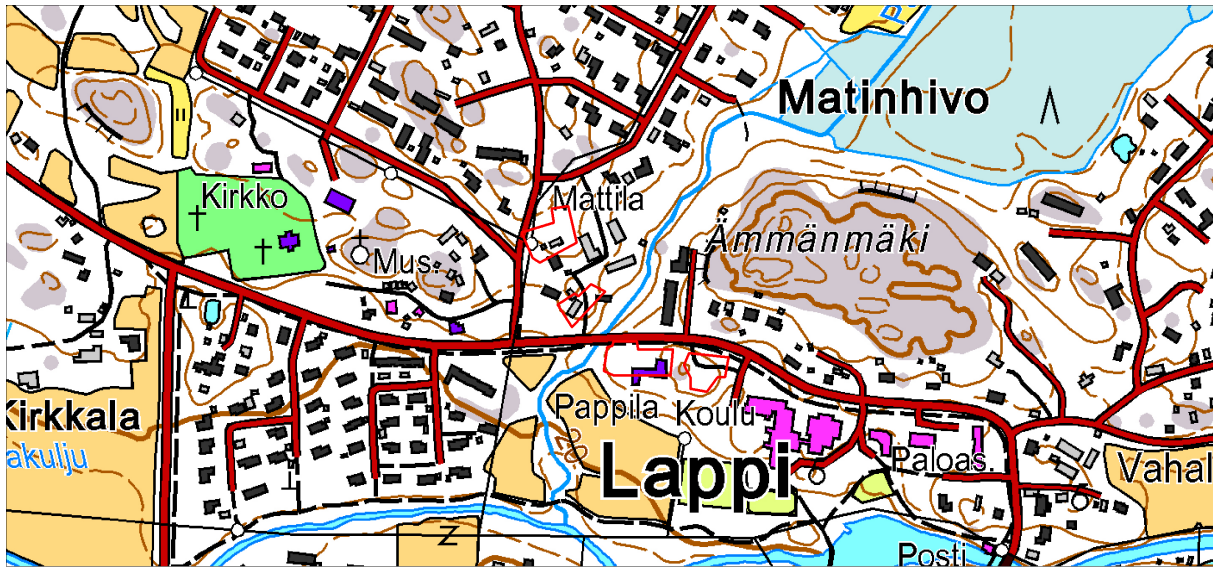
Lapinkylässä aloitettiin isojako maanmittari Johan M. Gottskalkin toimesta vuonna 1786. Kun hän kaksi vuotta myöhemmin sai tilusten jyvityksen valmiiksi, eivät talonpojat Juho Eskilä ja Mikko Vahala olleet siihen tyytyväisiä ja vaativat, että isojaossa oli sovellettava toista tilusten luokitusta. Isojakotoimitus keskeytyi tämän vuoksi parinkymmenen vuoden ajaksi ja lopulta sen suoritti loppuun J.G. Vallenius vuosina 1805–1812.

Lapinkylä muodosti isojaon aikana yksinään jakokunnan. Kylässä oli vielä isovihan (1713–1721) aikana kirkkoherran virkatalon Seppälän lisäksi ainoastaan viisi taloa. Mattilan ratsutila ja Vahalan akatemiatala jaettiin kahtia ja isojaon aikana talomäärä oli kohonnut kahdeksaan. Talot olivat Seppälä, Björni, Antolan sotilasvirkatalo, Vahala, Eskilä, Mattila, Kirkkala ja Lukkaristo. Isojaon järjestely suoritettiin Lapinkylässä vuosina 1897–1898.

Historiallisella kylätontilla Pappilanojan molemmin puolin sijaitsivat Vahalan, Seppälän, Björnin ja Mattilan tilat. Kirkkalan tila sijaitsi puolestaan nykyisellä paikallaan Eurajoentien länsipuolella lähellä Kirkkotien risteystä. Lukkariston tila sijaitsi isojaon aikana joen eteläpuolella Meijerintien varrella sillasta itään. 1800-luvun aikana Lukkaristo siirtyi nykyiselle paikalleen Lukkaristontien varteen nykyisen Huittistentien pohjoispuolelle. Vahala siirtyi 1800-luvun kuluessa huomattavasti idemmäksi, Björni eli Pyörni siirtyi puolestaan nykyiselle paikalleen teiden risteykseen.

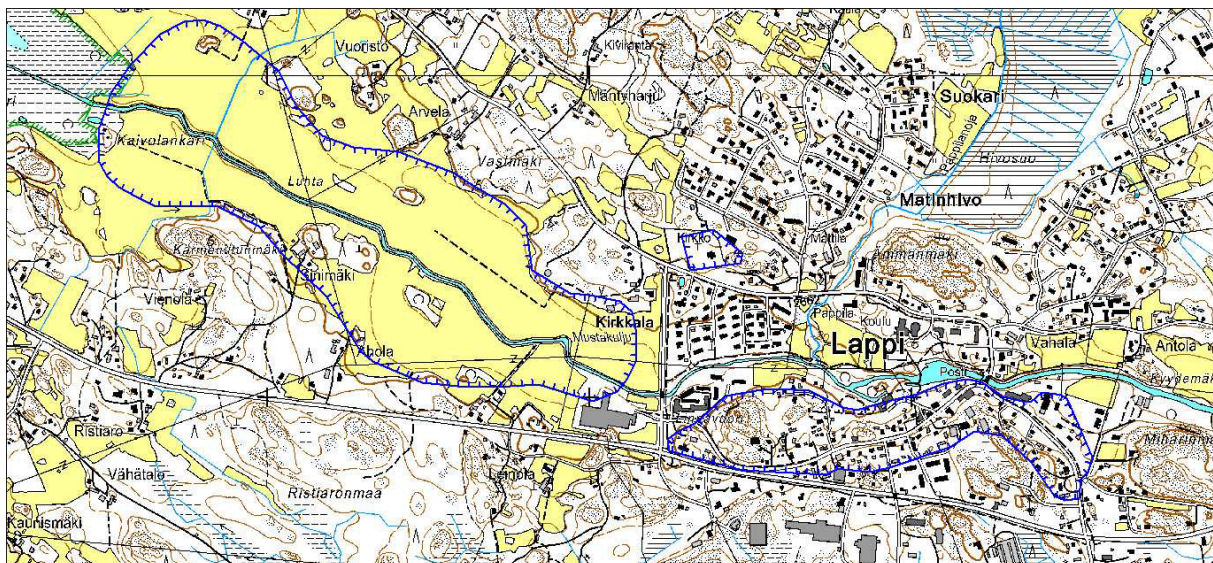

Kuva 2. Björnin eli Pyörnin talon vanhaa tonttia Kirkkotien pohjoispuolella. Kuva T. Vasko.

Kuva 3. Rauma Lapinkylä. Isojakokartan v. 1809 mukaiset tontit asemoituina peruskartalle. Neljä tonteista sijaitsee kauempana kylän keskuksesta. Kartta T. Vasko.

Kirkonkylän alueella on kolme maakunnallisesti merkittävää arvoaluetta: Kirkonkylän miljö, Lapin kirkko ja ympäristö sekä Lapinjoen kulttuurimaisema. Sekä kirkonkylän miljö että Lapin kirkon ympäristö liittyvät rakennettuihin ympäristöihin, kun taas Lapinjoen kulttuurimaisema on viljelymaisema. Nyt inventoitu alue sisältää osan kirkonkylän miljööstä. Lapin kirkonkylän alueen tielinjaukset ovat säilyneet hämmästyttävän hyvin ottaen huomioon alueella tapahtuneet muutokset 1900-luvun aikana.

Kuva 4. Maakunnallisesti merkittävät arvoalueet. Vasemmalta: Lapinjoen kulttuurimaisema, Lapin kirkko ja ympäristö sekä kirkonkylän miljö. Kuva Olli Joukio.

Lapin kirkonkylässä olevasta Lapinkoskesta otettiin sahausvoimaa jo 1700-luvulla. **Saha** rakennettiin Lapinkosken partaalle 1752, jolloin Rauman kaupungin raatimiehet perustivat Lapinkylän koskeen vesivoimalla käyvän sahalaitoksen. Sahan tontti on merkitty myös isojakokarttaan. Toisen sahan perustamiseen saatiin kuvernööriltä lupa 1874. Sahan rakensivat Lapinkosken yläjuoksulle Lapinkylässä sijaitsevien Lukkariston ja Vahalan talojen omistajat.

Kuva 5. Sahanpaikka (sågplats) merkittynä Lapinkylän isojakokarttaan. Kansallisarkisto.

Kahden sahan lisäksi Lapinkoski pyöritti 1700-luvulla myös **myllyjen** rattaita. 1800-luvulla Lapinkoskesta saatiin voima kolmeen myllyyn ja meijeriinkin. Paikallishistorian mukaan 1866 valmistuneen Ylisen ratasmyllyn omistivat Vahala, Antola ja Björni. Myllyssä oli kolme kiviparia ja se oli suurin Lapinkosken myllyistä. Lapinkosken keskimmäisen, kahden kiviparin myllyn, omistivat Rohdainen ja Lukkaristo, jotka maksoivat siitä vuodessa kuusi kappa verojyviä. Vahalan myllyksi kutsuttu kaksikiviparinen jalkamylly oli kolmas, jonka omistajat Juho ja Emanuel Mattila maksoivat vuodessa veroa 12 1/2 kappa. Alisen myllyn yhteydessä oli höyläämö.

Jauhatustoiminta päättyi toisessa myllyssä 1960-luvulla, Lapinkosken saha ja vehnämylly menetettiin 1992 tulipalossa. Kosken alueella ei ole säilynyt merkittäviä jälkiä myllyistä tai sahasta.

4. Yhteenveto

Entisen Lapin kunnan keskustan alueella inventoitiin esihistoriallisen ja historiallisen ajan kiinteitä muinaisjäännöksiä. Inventointi liittyi osayleiskaavan laadintaan. Historiallisen ajan kohteiden inventoinnissa pyrittiin erityisesti tarkastelemaan Lapinkylän keskiaikaista perua olevaa kylänpaikkaa. Kylätontti on edelleen asuttu.

Inventoinnin tuloksena alueelta tunnetaan yksi uusi kiinteä muinaisjäännös, Pappilanojan myllypato. Lähes kaikki alueelta aiemmin tunnetut kiinteät muinaisjäännökset tarkastettiin ja joitakin kohteita arvioitiin uudelleen. Osa näistä suositeltiin poistettavaksi Museoviraston muinaisjäännösrekisteristä, koska ne joko ovat siellä jo toisella nimellä tai kyseessä ei ole muinaisjäännös.

Tämän uudelleenarvioinnin yhteydessä myös osa Lapinkylän kylätontista katsottiin kiinteäksi muinaisjäännökseksi. Kyseessä on entinen Vahalalan talon autio tontti pappilan itäpuolella. Vahala siirtyi 1800-luvun kuluessa idemmäksi. Isojaonjärjestelykartassa vuodelta 1898 tontilla ei enää näy rakennuksia ja nykyään alue on rakentamaton pieni kumpare pappilan ja koulun välissä. Kosken alueella ei ole säilynyt merkittäviä jälkiä myllyistä tai sahasta.

Turussa 30.7.2014

Tiina Vasko, FM

5. Tunnetut kiinteät muinaisjäänökset

1. Lapinkylä (Lappoby)

Kunta	Rauma
Nimi	Lapinkylä (Lappoby)
Laji	kiinteä muinaisjäänös
Muinaisjäänöstunnus	1000009778
Muinaisjäänöstyyppi	asuinpaikat
Muinaisjäänöstyyppin tarkenne	kylänpaikat
Ajoitus	historiallinen
Lukumäärä	1
Peruskarttanumero	1134 01
Tarkastuspäivä	24.4.2014
Koordinaatit: P: 6785290 I: 221880 P (YKJ): 6788138 I (YKJ): 3221937 Entisen Vahalan talon tontin keskikoordinaatti	Kohde on muinaisjäänösrekisterissä, mutta tiedot ovat muuttuneet!

Sijainti ja maasto

Lapin kirkosta n. 500 m itäkaakkoon. Kylätontti sijaitsee molemmin puolin Papinojaa.

Kohteen kuvaus

Lapinkylä sijaitsee kunnan keskiosassa, Narvijärvestä pohjoiseen, Lapinjoen pohjoispuolella kohdassa jossa Pappilanoja laskee Lapinjokeen. Lapinkylän keskustassa on Lapinjoessa leveämpi kohta Patolampi ja sen alajuoksulla pato. Lapinkylä on ollut jakokunnan kantakylä, jolla on ollut suuret maaomistukset aina Narvijärvelle asti. Hallintopitäjän nimi ”Lappi” on ollut käytössä ilmeisesti vuodesta 1413 alkaen. Samaan jakokuntaan Lapinkylän kanssa ovat kuuluneet Kivikylä, Rohdainen, Skinnarla ja Kulju. Kylässä on ollut keskiajalta lähtien kappelikirkko, joka hallinnollisesti on kuulunut Eurajoen kirkkoon. Lapinkylän nimi mainitaan ensimmäisen kerran vuoden 1503 kärjäasiakirjoissa. Vuoden 1540 maakirjassa Lapinkylässä on ollut seitsemän taloa ja vuonna 1686 sama määrä, johon kuuluu myös pappila.

Lapinkylä muodosti isojaon aikana yksinään jakokunnan. Lapinkylässä aloitettiin isojakomaanmittari Johan M. Gottskalkin toimesta vuonna 1786. Isojakotoimitus keskeytyi parinkymmenen vuoden ajaksi ja lopulta sen suoritti loppuun J.G. Vallenius vuosina 1805–1812. Kylässä oli vielä isovihan (1713–1721) aikana kirkkoherran virkatalon Seppälän lisäksi ainoastaan viisi taloa. Mattilan ratsutila ja Vahalan akatemitila jaettiin kahtia ja isojaon aikana talomäärä oli kohonnut kahdeksaan. Historiallisella kylätontilla Pappilanojan molemmin puolin sijaitsivat Vahalan, Seppälän, Björnin ja Mattilan tilat. Kirkkalan tila sijaitsi puolestaan nykyisellä paikallaan Eurajontien länsipuolella lähellä Kirkkotien risteystä. Lukkariston tila sijaitsi isojaon aikana joen eteläpuolella Meijerintien varrella sillasta itään. 1800-luvun aikana Lukkaristo siirtyi nykyiselle paikalleen Lukkaristontien varteen nykyisen Huittistentien pohjoispuolelle. Vahala siirtyi 1800-luvun kuluessa huomattavasti idemmäksi, Björni eli Pyörni siirtyi puolestaan nykyiselle paikalleen teiden risteykseen.

Kohteessa on yksi kiinteäksi muinaisjäännökseksi katsottava alue. Kyseessä on entinen Vahalan talon autio tontti Pappilan itäpuolella. Vahala siirtyi 1800-luvun kuluessa idemmäksi. Isojaonjärjestelykartassa vuodelta 1898 tontilla ei enää näy rakennuksia. Nykyään alue on rakentamaton pieni kumpare, jonka päällä kasvaa vanhoja omenapuita, nuoria koivuja ja mäntyjä. Tontin lounaisnurkassa on pienen neliönmuotoisen rakennuksen kiviperustus ja kiviaitaa. Rakennus on pohjois-eteläsuuntainen ja kooltaan noin 4 x 12 m. Rakennuksen lounaisnurkasta jatkuu suurista kivistä tehty aita, joka on kylmämuurattu. Aita jatkuu rinnettä alaspäin noin 30 m matkalla etelään reunustaen peltotietä. Tontille kaivettiin koekuoppa, josta paljastui tiilensekaista likamaata noin 20 cm paksuudelta. Mitään ajoittavaa ei löytynyt.

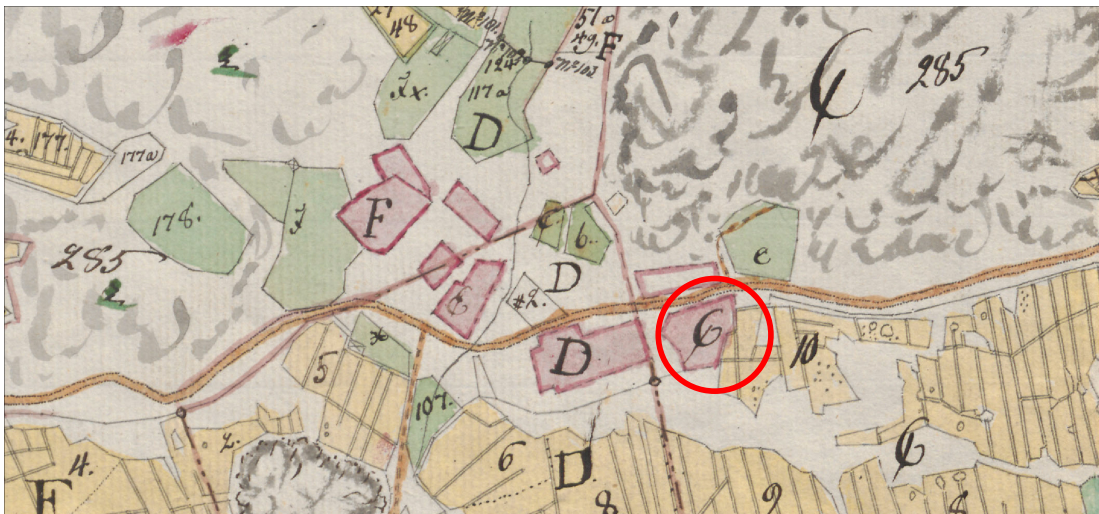
Kohde on rajattu kokonaisuudeksi isojakokartassa näkyvän vanhan tontin rajaus ja kohteen ympäristö huomioiden. Alueen rajaus on suuntaa antava.

Digikuvat

10-18

Kartat

Kartta 1., yleiskartta

Kuva 6. Rauma Lapinkylä. Historiallisella kylätontilla Pappilanojan molemmin puolin sijaitsivat Vahalan (C), Seppälän eli pappilan (D), Björnin (E) ja Mattilan (F) tilat. Neljä taloa sijaitsi lisäksi kyläkeskuksen ulkopuolella. Kansallisarkisto.

Kuva 7. Rauma Lapinkylä. Vahalan autiotontti. Kuva T. Vasko.

Kuva 8. Rauma Lapinkylä. Mattilan talon tonttia taustalla tien oikealla puolen. Kuva T. Vasko.

Kartta 1.

Rauma
Lappi keskusta-alue
Osayleiskaava-alueen arkeologinen inventointi 2014
T. Vasko
MK 1:3000

Lapinkylä

muinaisjäännösalue

vanhat tontit

2. Lapinkylä 1

Kunta	Rauma
Nimi	Lapinkylä 1
Laji	kiinteä muinaisjäännös
Muinaisjäännöstunnus	1000009787
Muinaisjäännöstyyppi	kivirakenteet
Muinaisjäännöstyyppin tarkenne	kiukaat
Ajoitus	historiallinen
Lukumäärä	1
Peruskarttanumero	1134 01
Tarkastuspäivä	24.4.2014
Koordinaatit: P: 6785159 I: 222027 P (YKJ): 6788007 I (YKJ): 3222085 Z/m.mpy ylin: 25,00	Kohde voitaneen poistaa muinaisjäännösrekisteristä, koska tämä on sama kohde kuin Vainriihenpönkkä mjtunnus 406010017.

Sijainti ja maasto

Lapin kirkosta 700 m kaakkoon.

Kohteen kuvaus

Katajaa kasvavan mäen eteläpuolella on pyöreä kivinen rakennelma, mahdollisesti riihen kiukaan rakenteita. Sen halkaisija on noin 4 m ja se on noin metrin korkuinen. Keskellä on kolme suurempaa kiveä. Rakennus on piirretty vuoden 1898 isojaon täydennyskarttaan. Mäellä on ainakin neljä muuta matalaa kiven ja maansekaista röykkiötä, jotka mahdollisia pronssikauden lopun / rautakauden alun hautaröykkiöitä. Mahdollista on, että myös riihen kiuas on rakennettu tällaisen röykkiön päälle.

Digikuvat

-

Kartat

-

3. Lapinkylä 2

Kunta	Rauma
Nimi	Lapinkylä 1
Laji	mahdollinen kiinteä muinaisjäännös
Muinaisjäännöstunnus	1000009788
Muinaisjäännöstyyppi	kivirakenteet
Muinaisjäännöstyyppin tarkenne	kiviaidat
Ajoitus	historiallinen
Lukumäärä	-
Peruskarttanumero	1134 01
Tarkastuspäivä	24.4.2014
Koordinaatit: P: 6785252 I: 221862 P (YKJ): 6788100 I (YKJ): 3221920	Kohde voitaneen poistaa muinaisjäännösrekisteristä, koska tämä on sama kuin Lapinkylä mjtunnus 1000009778.

Sijainti ja maasto

Lapin kirkosta n. 500 m itäkaakkoon.

Kohteen kuvaus

Lapinkylä, Pappila. Tontti koulun ja pappilan välissä. Lännessä tonttia rajaa peltotie ja sen takana niitty ja pappilan maat. Etelässä on niittyä ja idässä nykyinen koulu pihoineen ja pohjoisessa Kirkkotie. Alue on merkitty tontiksi vuosien 1786 ja 1898 karttoihin. Nykyään alue on rakentamaton pieni kumpare, jonka päällä kasvaa vanhoja omenapuita, nuoria koivuja ja mäntyjä ja myös tummaa tulikukkaa. Tontin lounaisnurkassa on pienen neliönmuotoisen rakennuksen kiviperustus ja kiviaitaa. Rakennus on pohjois-eteläsuuntainen ja kooltaan noin 4 x 12 m. Kivijalkaa on osittain länsiosasta korjattu sementillä. Kivijalasta on jäljellä kaksi, paikoin kolme kivikertaa ja pohjoisseinämä puuttuu kokonaan, kuten myös itäseinän koillisnurkka. Rakennuksen lounaisnurkasta jatkuu suurista kivistä tehty aita, joka on kylmämuurattu. Aita jatkuu rinnettä alaspäin noin 30 m matkalla etelään reunustaen peltotietä. Tontilla tehtiin kairauksia, ja sen perusteella tontilla on runsaasti likaantunutta maata, jossa seassa tiilimurskaa noin 20-35 cm paksuudelta. Paikoin on näkyvissä myös tiiliä. Rakennuksen perustuksen sisällä on paljon kiviä ja tumman likaantuneen maan paksuus on noin 15cm.

Digikuvat

-

Kartat

-

4. Lapinkylä 3

Kunta	Rauma
Nimi	Lapinkylä 3
Laji	kiinteä muinaisjäännös
Muinaisjäännöstunnus	1000009789
Muinaisjäännöstyyppi	kivirakenteet
Muinaisjäännöstyyppin tarkenne	kivimuurit
Ajoitus	historiallinen
Lukumäärä	1
Peruskarttanumero	1134 01
Tarkastuspäivä	24.4.2014
Koordinaatit: P: 6785510 I: 221689 P (YKJ): 6788358 I (YKJ): 3221747	Kohde voitaneen poistaa muinaisjäännösrekisteristä, koska se ei ole muinaisjäännös.

Sijainti ja maasto

Lapin kirkosta n. 400 m itään. Lapinkylä, Matinhivo, Mattila. Nykyisen Matinhivontien itäpuolella, Matinhivontien ja Pärkäntien kulmassa.

Kohteen kuvaus

Mattilan kohdalla on vuosien 1786 ja 1898 kartoissa tonttimaa. Mattilan tontti on nykyään rakennettu, mutta pohjoisosassa näkyvissä kivijalan jäännökset. Rakennus on pohjois-eteläsuuntainen, josta eteläseinän ja länsiseinän perustukset säilyneet. Rakennuksen koko on noin 6 x 11 m. Kivijalka sijaitsee pienen maakumpareen päällä.

Kyseinen kivijalka sijaitsee vanhan tonttimaan ulkopuolella. Hyvin todennäköisesti kyseessä on nuoremman rakennuksen jäänteet.

Digikuvat

-

Kartat

-

5. Muuntajanpönnkä

Kunta	Rauma
Nimi	Muuntajanpönnkä
Laji	kiinteä muinaisjäännös
Muinaisjäännöstunnus	1000010918
Muinaisjäännöstyyppi	hautapaikat
Muinaisjäännöstyyppin tarkenne	-
Ajoitus	pronssikautinen
Lukumäärä	1
Peruskarttanumero	1134 01
Tarkastuspäivä	24.4.2014
Koordinaatit:	
P: 6785103 I: 222003	
P (YKJ): 6787951 I (YKJ): 3222061	
Z/m.mpy alin: 25,00	

Sijainti ja maasto

Lapin kirkosta 700 m kaakkoon. Lapinjoen rantatörmällä.

Kohteen kuvaus

Mahdollinen hautapaikka sijaitsee keskustassa Lapinjoen rantatörmällä. Maakumpare on noin 50 m leveä ja kasvaa katajaa. Sen korkeimmalla kohdalla on neljä suurta kiveä, ilmeisesti muuntajan kivijalasta.

Vuonna 2007 Muuntajanpönnkän pohjoiselle rinteelle kaivettiin koeoja. Pintamaan alta, humuksen sekaista hiekasta löydettiin palaneen luun paloja. Luuanalyysin perusteella osa niistä on ison nisäkkään luita ja joukossa on myös ihmisen kallon luita.

Inventoinnissa ei havaittu muutoksia alueen maankäytössä.

Digikuvat

8-9

Kartat

Kartta 2., yleiskartta

Kuva 9. Muuntajanpönnkä. Kuva T. Vasko.

Kartta 2.

Rauma
Lappi keskusta-alue
Osayleiskaava-alueen arkeologinen inventointi 2014
T. Vasko
MK 1:3000

Muuntajanpönnkä

muinisjäännösalue

6. Vainriihenpönkkä

Kunta	Rauma
Nimi	Vainriihenpönkkä
Laji	kiinteä muinaisjäännös
Muinaisjäännöstunnus	406010017
Muinaisjäännöstyyppi	hautapaikat
Muinaisjäännöstyyppin tarkenne	hautaröykkiöt
Ajoitus	pronssikautinen
Lukumäärä	2
Peruskarttanumero	1134 01
Tarkastuspäivä	24.4.2014
Koordinaatit:	
P: 6785173 I: 222012	
P (YKJ): 6788021 I (YKJ): 3222070	
Z/m.mpy alin: 25,00 Z/m.mpy ylin: 30,00	
Röykkiön 1 koordinaatit	

Sijainti ja maasto

Lapin kirkosta 700 m kaakkoon. Lapinjoen varressa Patolammen kohdalla. Paikka on ympäristöstään kohoava pieni mäki.

Kohteen kuvaus

Röykkiöt sijaitsevat kirkonkylän keskustassa Lapinjoen varressa Patolammen kohdalla. Paikka on ympäristöstään kohoava pieni mäki, jonka korkein kohta on noin 3 metriä ympärivää puistoaluetta korkeammalla. Mäellä kasvaa harvakseltaan ryhmissä suuria katajia, tummaa tulikukkaa ja pölkkyruohoa.

Paikalta on todettu 5-6 röykkiötä/kiveystä. Vuosina 2006-2007 paikalla suoritettiin tutkimuksia. Kohdetta tutkittiin koeojilla ja niitä laajennettiin tarvittaessa tasakaivausalueiksi. Osa mäen röykkiöistä voidaan löytöjen, palaneen ihmisluun ja rakenteen perusteella tulkita haudoiksi, kaksi röykkiöistä on myöhemmän ajan rakennetta. Paikalta on tehty radiohiiliajoituksia, joiden perusteella paikkaa on käytetty pitkään pronssikaudelta rautakauden lopulle.

Inventoinnissa ei havaittu muutoksia alueen maankäytössä.

Digikuvat

6-7

Kartat

Kartta 3., yleiskartta

Kuva 10. Vainriihenpönnkä. Kuva T. Vasko.

Kartta 3.

Rauma
Lappi keskusta-alue
Osayleiskaava-alueen arkeologinen inventointi 2014
T. Vasko
MK 1:3000

Vainriihenpöngkä

7. Linnavuori

Kunta	Rauma
Nimi	Linnavuori
Laji	kiinteä muinaisjäännös
Muinaisjäännöstunnus	406010016
Muinaisjäännöstyyppi	puolustusvarustukset
Muinaisjäännöstyyppin tarkenne	muinaislinnat
Ajoitus	rautakautinen
Lukumäärä	1
Peruskarttanumero	1134 01
Tarkastuspäivä	-
Koordinaatit: P: 6784959 I: 221489 P (YKJ): 6787807 I (YKJ): 3221547 Z/m.mpy alin: 35,00	

Sijainti ja maasto

Lapin kirkosta 550 m eteläkaakkoon. Lapinjoen etelärannassa oleva korkea kallio.

Kohteen kuvaus

Paikka on Lapin keskustassa, Rauman tiestä 200 m pohjoiseen ja Pyörnin talosta 150 m koilliseen Lapinjoen etelärannassa oleva korkea kallio. Kallion päällä kasvaa mäntyjä ja kallion itäpuolella olevassa notkelmassa lehtimetsää. Kallion pohjois- ja länsireuna on jyrkkä, mutta etelä- ja itäreuna laskeutuvat loivas portaittain.

Kalliolla ei ole merkkejä puolustusvarustuksista tai asutuksesta. Paikkaa on pidetty lähinnä nimen perusteella muinaislinnana. Kallion korkeimmalla kohdalla on lipputanko ja useita rautaisia mittauskiintopisteitä. Kallion etelälaidalla on asuinrakennus.

Digikuvat

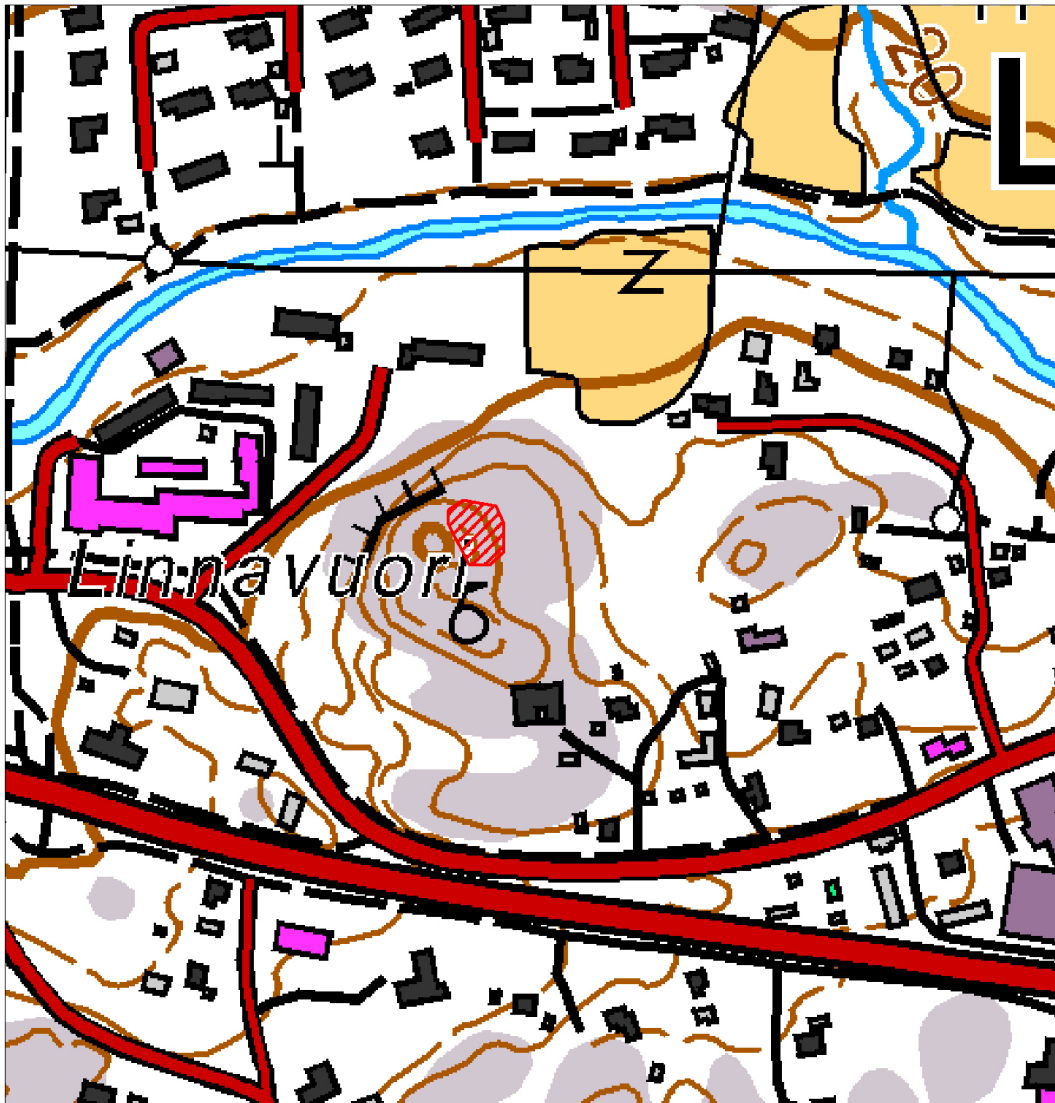
-

Kartat

Kartta 4., yleiskartta

Kartta 4.

Rauma
Lappi keskusta-alue
Osayleiskaava-alueen arkeologinen inventointi 2014
T. Vasko
MK 1:3000
Linnavuori

muinaisjäännösalue

0 150 m

6. Uudet kiinteät muinaisjäännökset

7. Pappilanoja

Kunta	Rauma
Nimi	Pappilanoja
Laji	kiinteä muinaisjäännös
Muinaisjäännöstunnus	uusi kohde
Muinaisjäännöstyyppi	työ- ja valmistuspaikat
Muinaisjäännöstyyppin tarkenne	vesimyllyt
Ajoitus	historiallinen
Lukumäärä	1
Peruskarttanumero	1134 01
Tarkastuspäivä	8.5.2014
Koordinaatit: P: 6785279 I: 221695 P (YKJ): 6788128 I (YKJ): 3221753 Z/m.mpy alin: 20,00	

Sijainti ja maasto

Lapin kirkosta 370 m kaakkoon. Pappilanojan varrella.

Kohteen kuvaus

Pieni Pappilanojan poikki menevä betoninen myllypato. Myllyn paikka on merkitty vuoden 1903 venäläiseen topografikarttaan. Kyseessä on ollut pieni puromylly. Syntyaika ei ole tiedossa, mutta paikka voi olla hyvinkin vanha. Isojakokarttaan sitä ei ole merkitty, mutta eipä ole Lapinjoen koskenkaan suuria myllyjä.

Digikuvat

19

Kartat

Kartta 5., yleiskartta

Kuva 11. Pappilanojan myllypato. Kuva T. Vasko.

Kartta 5.

Rauma
Lappi keskusta-alue
Osayleiskaava-alueen arkeologinen inventointi 2014
T. Vasko
MK 1:2000
Pappilanoja

Lähteet

Raportit ja selvitykset

Haimila, Miikka 2002. Lapin inventointi. Museovirasto.

Joukio, Olli 2012. Rauman yleiskaava-alueen kulttuuriympäristöselvitys. Satakunnan Museo.

Lehtonen, Hannele 2007. Lapin kunnan historiallisen ajan muinaisjäännösten inventointi. Museovirasto.

Lehtonen, Hannele 2007. Kartta-analyysi Lapin kunnan alueelta. 1600-1800-lukujen kartat. Museovirasto.

Riikilä, Aku 1989. Kiinteiden muinaisjäännösten kartoitus. Rauman maalaiskunta, kaavoitus- ja mittauslaitos.

Suomenkorpi, Maarit 2010. Rauman kaupunki – Strategisen yleiskaavan maisemaselvitys. Eriksson Arkkitehdit Oy.

Kirjallisuus

Papunen, Pentti & Virkkala, Kalevi 1959. Rauman seudun historia I. *Rauman seudun historia I. Rauman mlk – Lappi – Hinnerjoki. Vanhemmista ajoista n. v:een 1721.* Rauma.

Papunen, Pentti 1972. *Rauman seudun historia II. Rauman mlk – Lappi – Hinnerjoki. Isostaviehasta kunnallishallinnon aikaan.* Rauma.

Niukkanen, Marianna 2009. *Historiallisen ajan kiinteät muinaisjäännökset. Opas määrittelyyn ja suojelemaan.* Museovirasto, rakennushistorian osasto.

Salo, Unto 1981. Satakunnan pronssikausi. *Satakunnan historia I.2.* Pori.

Suomen asutus 1560-luvulla. Kartasto. Suomen historiallinen seura. Käsikirjoja VII. 1973.

Suomen asutus 1560-luvulla. Kyläluettelot. Helsingin yliopiston historian laitos. Julkaisuja n:o 4. 1973.

Suvanto, Seppo 1973. *Satakunnan historia. Keskiaika.* Pori.

Tirkkonen, Suoma Tuulikki 2002. *Talonpojan auran pitkä vako.* Julk. Lapin maamiesseura ry. Kolmen Ajan Rannikon julkaisuja Nro 2. Jyväskylä.

Internet

Digitaaliarkisto. Kansallisarkiston verkkopalvelut.

Muinaisjäännösrekisteri. Museovirasto.

Kartat ja asiakirjat

Kansallisarkisto (Maanmittaushallituksen historiallinen kartta-arkisto):

Lappi. Isojako Lapin sekä Pappilan kylissä 1809-12. J.M. Gottskalk, C.J. Lideström, J.G. Wallenius. A50 10/1-19.

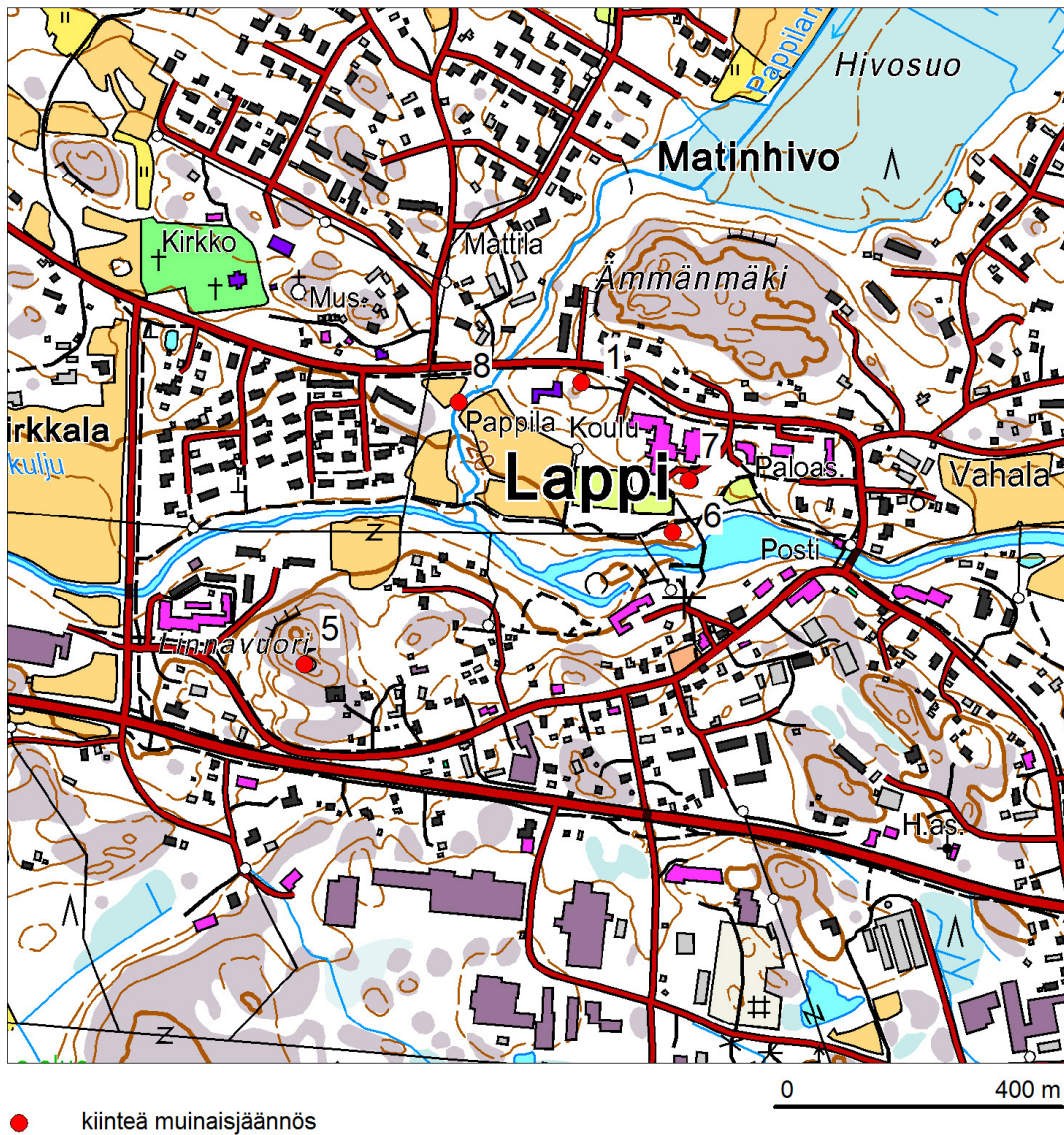
Senaatin kartasto. Karttalehti XV 12. 1903.

Senaatin kartasto. Karttalehti XVI 14. 1903.

Liite 1.

Rauma
Lappi keskusta-alue
Osayleiskaava-alueen arkeologinen inventointi 2014
T. Vasko
MK 1:8000

Yleiskartta suunnittelualueen kiinteistä muinaisjännöksistä

Liite 2.

Kuvaluettelo

Rauma
Lappi keskusta-alue
Osayleiskaava-alueen arkeologinen inventointi 2014

T. Vasko

Digitaalikuvat

1. Rauma Lappi. Vanhalla sahan paikalla oleva vesiränni. Idästä. 24.4.TV.
2. Rauma Lappi. Lapijoen koski kylän kohdalla. Idästä. 24.4.TV.
3. Rauma Lappi. Kosken patoluukut. Luoteesta. 24.4.TV.
4. Rauma Lappi. Vesiränni ja koskea. Idästä. 24.4.TV.
5. Rauma Lappi. Patoallas. Lännestä. 24.4.TV.
6. Rauma Lappi. Vainriihenpönnkä. Koillisesta. 24.4.TV.
7. sama
8. Rauma Lappi. Muuntajanpönnkä. Koillisesta. 24.4.TV.
9. sama
10. Rauma Lappi. Lapinkylä. Rakennuksen perustus. Pohjoisesta. 24.4.TV.
11. Rauma Lappi. Lapinkylä. Tontin korkein kohta, takana Kirkkotie. Etelästä. 24.4.TV.
12. Rauma Lappi. Lapinkylä. Pappilan navetta tontin länsipuolella. Idästä. 24.4.TV.
13. Rauma Lappi. Lapinkylä. Koekuopat 1 ja 2. Lapiro jälkimmäisen kohdalla. Lännestä. 24.4.TV.
14. Rauma Lappi. Lapinkylä. Näkymä pappilan pihasta Mattilan vanhalle tontille. Kaakosta. 24.4.TV.
15. Rauma Lappi. Lapinkylä. Pappila. Luoteesta. 24.4.TV.
16. Rauma Lappi. Lapinkylä. Björnin talon vanha tontti. Lounaasta. 24.4.TV.
17. Rauma Lappi. Lapinkylä. Mattilan talon tonttia Pärkäntien itäpuolella. Etelästä. 24.4.TV.
18. Rauma Lappi. Lapinkylä. Pärkäntien länsipuolta. 24.4.TV.
19. Rauma Lappi. Myllypato Pappilanojassa. Lännestä. 8.5. TV.
20. Rauma Lappi. Vahalan tontin itäpuoli rajautuu koulun parkkipaikkaan. Pohjoisesta. 8.5. TV.